

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Економічний факультет
Кафедра фінансів і кредиту**

**Основний капітал підприємства:
формування та використання**

**Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)**

Виконав: студентка 4 курсу, групи 472-2,
заочної форми навчання,
спеціальності 072 “Фінанси, банківська
справа та страхування”
Руссу Єльміра Єльманівна _____

Керівник: доцент кафедри фінансів і
кредиту
Марусяк Наталія Леонідівна _____

*До захисту допущено
на засіданні кафедри
протокол № 15 від 30 травня 2023 р.
Зав. кафедрою _____ проф. Нікіфоров П.О.*

Чернівці – 2023

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Теоретичні аспекти основного капіталу підприємства	5
1.1. Сутність та склад основного капіталу підприємства	5
1.2. Особливості формування та використання основного капіталу підприємства	9
Розділ 2. Оцінка формування та використання основного капіталу Філії «Сокирянське лісове господарство»	14
2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства	14
2.2. Аналіз ефективності формування та використання основного капіталу лісового господарства	19
Розділ 3. Напрями покращення формування та використання основного капіталу Філії «Сокирянське лісове господарство»	25
3.1. Мобілізація джерел відтворення основного капіталу підприємства	25
3.2. Шляхи підвищення ефективності використання основного капіталу лісогосподарства	33
Висновки	42
Список використаних джерел	47
Додатки	

Основою розвитку соціально-економічної системи є її довгострокова економічно стійка, довговічна та екологічно безпечна діяльність. Це набуває особливого значення в умовах сучасних трансформаційних процесів, властивих сучасній економіці.

Основний капітал є одним із ключових факторів, які уможливають функціонування бізнесу. Гарантія ефективного використання основного капіталу є фактором успіху та причиною непропорційно високих цін на пропоновані продукти та послуги.

Основний капітал підприємства займає важливе місце і завжди є невід'ємним елементом його діяльності від моменту створення до ліквідації або реорганізації. Основний капітал визначає здатність його ефективного використання проникати в економіку всієї компанії та оцінювати різні процеси в компанії як показник ефективності чи неефективності.

Основний капітал є однією з основних засад функціонування та розвитку економічної системи. Йому належить основна функція в процесі розподілу, перерозподілу та споживання матеріальних благ.

Тому проблема ефективного формування та використання основного капіталу підприємства на сьогодні є досить актуальною.

Теоретичними та практичними аспектами формування та використання основного капіталу підприємства займалися такі вітчизняні вчені як: В. Гуля, А. Кулагіна, Г. Алексін, О. Ватченко, В. Блонська, Є. Гнатенко та ін. Проте в методології економічної оцінки основного капіталу на сьогодні є певні невирішені питання, наприклад, щодо ефективного механізму формування основного капіталу, а також визначення співвідношення його розміру до рівня рентабельності та ступеня небезпеки підприємницької діяльності в сучасних умовах.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів формування та використання основного капіталу підприємства та вироблення практичних рекомендацій щодо його відтворення.

Завданнями роботи є:

- дослідження сутності основного капіталу, його складу та джерел формування;
- оцінка ефективності формування та використання основного капіталу Філії «Сокирянське лісове господарство» ;
- визначення напрямків поліпшення формування та використання основного капіталу підприємства.

Об'єктом дослідження є основний капітал Філії «Сокирянське лісове господарство» .

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти формування та використання основного капіталу підприємства.

Методи дослідження: метод наукової абстракції, історичний метод, методи аналізу та синтезу - при вивченні сутності основного капіталу.

Для підвищення наочності в роботі використано графічний метод, а при формулюванні висновків – метод узагальнення.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота включає такі складові: вступ, основну частину, висновки. Результати бакалаврського дослідження вкладені на 46 сторінках, список використаних джерел включає 49 найменувань. Робота містить 5 таблиці, 5 рисунків та 3 додатка.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та склад основного капіталу підприємства

Виробництво продукції відбувається в процесі взаємодії праці та певних засобів виробництва, які складаються із засобів праці та предметів праці.

Предметом праці є все те, на чому зосереджена праця людини, що підлягає обробці в процесі виробництва з метою виробництва продукції особистого та виробничого споживання.

Знаряддя праці та предмети праці є речовим змістом продуктивного капіталу. Засоби праці знаходять своє вираження в основному капіталі підприємства, а предмети праці — в оборотному капіталі. Водночас засоби виробництва як сукупність засобів праці та предметів праці стають продуктивним капіталом лише з моменту їх безпосереднього використання у процесі виробництва. На відміну від засобів виробництва продуктивний капітал є вартісною економічною категорією. Тобто до нього входять не всі елементи засобів виробництва взагалі, а ті з них, які мають вартість. Отже, засоби виробництва складаються із засобів праці та предметів праці, а продуктивний капітал — із постійного та змінного капіталу.

Слово «капітал» походить від латинського «capitalis», що означає — основний, головний. Водночас слід пам'ятати, що представники різних економічних шкіл пов'язували з капіталом різні поняття: вартість, що приносить додаткову вартість (А. Сміт, Д. Рікардо, К. Маркс); частина багатства, яка бере участь у процесі виробництва (Ф. Візер, І. Фішер, Дж. С. Мілль); грошова вартість, відображена у фінансовій звітності фірм (Дж. Р. Хікс); сукупний акціонерний та власний капітал приватних підприємств.

Нині характеристика капіталу як економічного ресурсу займає центральне місце в економічній теорії. Діловий капітал вважається фактором виробництва. Під фактором виробництва слід розуміти сукупність засобів виробництва, які беруть участь у процесі виробництва і які безпосередньо впливають на результати виробництва.

Отже, капітал підприємства - це сукупність засобів виробництва, цінностей у матеріальній, грошовій та нематеріальній формі, які забезпечують його власнику додаткову вартість.

Дослідження капіталу підприємства не обмежується його характеристикою як фактора виробництва. Капітал за своєю соціально-економічною природою відображає виробничі відносини, які складаються в суспільстві. Власник капіталу купує на ринку засоби виробництва і робочу силу, об'єднує їх у процесі виробництва і, продавши створені продукти, отримує вартість вищу від тієї, яку він сам авансував.

З розвитком науки з'явилося багато вчених-економістів, які ввели в історію таке поняття як "основний капітал". А. Сміт у своїй праці "Дослідження про природу і причини багатства народів" «досліджував природу капіталу, його нагромадження і застосування. Він вперше застосував терміни основний та оборотний капітал. До основного капіталу А. Сміт відносив машини та різні знаряддя праці, промислові і торгівельні будівлі, склади, будівлі на фермах, "поліпшення землі" (розчищення, осушення, удобрення), "людський капітал" – капіталізована цінність придбаних і корисних здібностей усіх жителів, або членів суспільства» [34, с. 79] Віднесення А. Смітом людського капіталу до основного логічно випливає з того, що капітал у нього – це виготовлені матеріальні ресурси, а здібності робітників до праці також "виготовлені" за допомогою використання матеріальних ресурсів.

Фізіократ Ф. Кене був першим, хто дав досить глибоке для XVIII сторіччя визначення капіталу: «розглядаючи капітал в уречевленій формі, економіст писав про те, що останній – це не гроші, а ті засоби виробництва, за допомогою яких створюється "чистий продукт". Він започаткував поділ капіталу на основний і оборотний» [30, с. 234].

Основний капітал – це та частина продуктивного капіталу, яка повністю бере участь у виробництві й тривалий час зберігає свою споживчу вартість, а вартість його переноситься частинами (у міру зношення) на продукцію, яка

виробляється, впродовж усього періоду використання і повертається до свого власника теж по частинах, в міру реалізації готової продукції. Що стосується розгляду даної категорії українськими вченими-економістами, то слід звернути увагу на здобутки М. Туган-Барановського, який надавав основному капіталу великого значення, пов'язуючи процес його нагромадження з циклічністю розвитку економіки в цілому.

Основний капітал відрізняється характерними ознаками:

- тривалий термін служби, протягом якого він багато разів бере участь у процесі виробництва;
- у міру зношування переносить свою вартість на результат праці;
- у процесі використання не змінює своєї матеріальної форми.

Основний капітал - це сукупність грошових коштів, вкладених в матеріально-речові цінності, що багаторазово беруть участь у процесі господарської діяльності та переносять частинами свою вартість на готовий продукт протягом тривалого періоду часу (більше одного року).

Основні активи становлять виробничу основу підприємства, а саме будівлі, споруди, машини, обладнання тощо. За визначенням нагромадження основного капіталу – це вкладення коштів в основний капітал з метою розширення обсягів виробництва та привласнення вищих прибутків. «Валове нагромадження основного капіталу здійснюється через придбання за винятком вибуття; здійснення витрат на поліпшення невиробничих матеріальних активів; здійснення витрат, пов'язаних із передачею прав власності на невиробничі активи тощо» [29, с. 65].

Основний капітал в матеріально-речовій формі є виробничо-технічний потенціал підприємства (корпорації), а у вартісній формі - економічний потенціал. Тому вивчення його впливу на виробництво становить практичний інтерес. Особливий інтерес представляє економічна сутність природних ресурсів - землі, родовищ корисних копалин та ін. Самі по собі природні ресурси не мають вартості і тому не відносяться до основного капіталу. Однак здійснені капітальні витрати в них (наприклад, в багаторічні насадження,

іригаційні споруди і т.д.) створюють вартість і тим самим перетворюють їх в основний капітал.

Поняття «основний капітал» близьке за значенням із поняттями «основні засоби». Але основними засобами вважаються лише матеріальні активи, які підприємство використовує для виробництва, продажу товарів чи здавання в оренду, а термін корисного використання більше року. Це поняття використовується в бухгалтерському обліку та представляє вартісний вираз. «Тобто основний капітал ширше поняття, що включає у собі як основні засоби, а й нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції, довгострокові фінансові інвестиції» [6, с. 28]. На промислових підприємствах велику частку основного капіталу становлять основні засоби. Крім цього, важливою частиною основного капіталу є нематеріальні активи, вони є цінностями, майном підприємства, не вираженим у фізичній формі.

До нематеріальних активів відносять усю інтелектуальну власність підприємства, тобто патенти компанії, ноу-хау, авторські права, промислові зразки, товарні знаки та ділову репутацію. До незавершених капітальних інвестицій відносять об'єкти, що знаходяться в процесі добудови, тобто витрати на зведення вже переведені, але основний засіб ще не готовий до експлуатації.

Під довгостроковими фінансовими інвестиціями розуміють інвестиції, капіталовкладення терміном від 1-5 років і більше. Підприємства можуть вкладати у статутний капітал інших компаній або давати їм довгострокові кредити, купувати цінні папери (акції, облігації та ін.).

Основний капітал можна класифікувати за такими критеріями: за роллю в процесі виробництва, за сферою застосування та призначення.

По ролі у процесі формування вартості виділяють активну та пасивну частину капіталу. Активна частина капіталу повністю бере участь у виробництві продукції, до неї входять устаткування, робочі машини. А до пасивної частини капіталу відносять будівлі, споруди та різні комунікації, всі ці об'єкти безпосередньо не беруть участь у процесі виробництва, але

формують умови для його реалізації. За сферою застосування капітал ділиться на виробничий та невиробничий. Виробничий капітал відрізняє кілька ознак: засіб праці, застосовується виготовлення товару, що приносить прибуток, неодноразово бере участь у процесі виробництва, протягом багато часу не змінює свою речову форму, переносить свою вартість результат праці частинами принаймні зносу як амортизаційних відрахувань. До основного невиробничого капіталу належать об'єкти соціальної інфраструктури, які виконують культурні та побутові функції. Наприклад, медичні заклади, санаторії та інші.

Від співвідношення активної та пасивної частин основного капіталу залежить його структура. Вона буває: Прогресивний, коли активна частина понад 50%, Непрогресивний, якщо переважає пасивна частина (понад 50%). На формування структури капіталу компанії впливають безліч факторів, основними є рівень розвитку техніки та галузь підприємства. Чим досконаліше і дорожче обладнання для виробництва, тим більшу вартість воно матиме, отже, активна частина капіталу буде переважати, і структура вважається прогресивною. Також на структуру впливає розмір підприємства, її географічне положення та форма організації виробництва

1.2. Особливості формування та використання основного капіталу підприємства

У практиці підприємницької діяльності авансовий капітал поділяється на основний і оборотний. Це зумовлено тим, що різні фізичні елементи виробничого капіталу характеризуються певними особливостями функціонування у процесі виробництва. Тому засоби праці (будівлі, споруди, машини, устаткування тощо) функціонують тривалий час, обслуговують багато виробничих циклів. За один виробничий період повністю витрачаються предмети праці (насіння, корми, сировина, паливно-мастильні матеріали тощо).

У бухгалтерському обліку також використовується термін необоротні активи. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 визначає, що довгостроковий актив — це матеріальний актив, який компанія утримує з метою використання в процесі виробництва або надання послуг, очікуваний строк корисного використання (використання) якого довший, як один рік.

У процесі виробництва капітал обертається і поступово перебуває в таких функціональних формах, як грошова, виробнича і товарна. Безперервність руху виробничого капіталу є найважливішою умовою успішної діяльності підприємства. Затримка його руху на одній фазі порушує ритмічність виробництва, що знижує його ефективність.

Первинною сферою створення основного капіталу підприємства є процес первинного розподілу валового національного продукту, коли вартість поділяється на окремі складові, у зв'язку з чим створюються різні форми доходу як для самого підприємства, так і для інших суб'єктів господарювання. . стан. Після того, як продукція реалізована та отримано дохід, здійснюються відрахування на амортизацію, прибуток компанії, відрахування із заробітної плати працівників, виплата страхових премій тощо.

У процесі виробництва окремі речові елементи основного капіталу відіграють різну роль, у зв'язку з чим їх поділяють на активні та пасивні.

До активної частини основного капіталу відноситься комплекс машин і механізмів, які безпосередньо беруть участь у процесі виробництва (трактори, комбайни, транспортне обладнання, виробничий інвентар тощо).

До пасивної частини основного капіталу належать усі його види, які не беруть безпосередньої участі у виробництві продукту, але які необхідні для здійснення процесу виробництва. Вони забезпечують нормальне використання активної частини основного капіталу (виробничого обладнання, споруд).

З практичної точки зору напрямки використання основного капіталу підприємства доцільно згрупувати за видами активів і витрат. Окреслення існуючих напрямків використання фінансових ресурсів підприємства дає

зможу врахувати специфіку та функції кожного з них для ефективного управління з метою сталого розвитку підприємства [8].

Ефективність виробничо-господарської діяльності визначається низкою аналітичних показників. Фінансові ресурси, опосередковуючи виробничу діяльність суб'єкта господарювання, забезпечують її безперервність, що значною мірою досягається синхронізацією їх надходжень і витрат. В іншому випадку дисбаланс у використанні фінансових ресурсів загрожує зниженням ефективності (порушенням виробничого ритму) або банкрутством. Кошти, отримані від реалізації продукції, дозволяють оновити виробничий процес, але при цьому частина доходу може бути спрямована на відтворення фінансових ресурсів.

Ресурси підприємства можна розділити на дві категорії: оборотні активи та необоротні активи. Основним фактором, що визначає оборотні та необоротні активи, є очікуваний графік їх використання. Оборотні та необоротні активи відображаються в балансі. Вони відображаються як окремі категорії перед підсумовуванням і узгодженням із зобов'язаннями та власним капіталом.

Кошти, які не беруть участі в процесі, можуть бути використані для відтворення у формі короткострокових і довгострокових фінансових вкладень (наприклад, у вигляді кредитних ресурсів іншим суб'єктам господарювання, цінних паперів тощо) [8]. Таке використання коштів з метою отримання доходу вже є їх розширеним відтворенням, що підвищує ефективність всього відтворювального процесу на підприємстві.

Облік основних засобів ведеться в натуральній і вартісній формі. Натуральні показники (площа, кількість і продуктивність енергетичних машин, устаткування тощо) використовуються при визначенні виробничої потужності, розробці балансів устаткування та вдосконаленні складу основних фондів. Речова структура основного капіталу підприємства визначається співвідношенням вартості окремих видів основного капіталу.

Вартісна форма обліку необхідна для визначення суми амортизації, калькулювання собівартості продукції. Розрізняють такі види оцінки вартості довгострокових активів:

Первісна вартість — це їх фактичні витрати на момент реалізації або придбання. Він включає витрати на придбання довгострокових активів, витрати на їх доставку, витрати на встановлення та введення в експлуатацію довгострокових активів, інші супутні витрати, пов'язані з придбанням або будівництвом довгострокових активів. Придбані (створені) довгострокові активи обліковуються на балансі підприємства за первісною ціною придбання.

Переоцінена або поновлена вартість придбання довгострокового активу — це витрати на його відтворення в сучасних умовах виробництва. Вона враховує ті ж витрати, що й первісні витрати, але в сучасних цінах, тобто переоцінена вартість — це вартість основного засобу після його переоцінки.

Залишкова вартість визначається як різниця між початковою ціною і сумою амортизації, накопиченої за весь час експлуатації основного засобу. Це реальна вартість інвестиційної нерухомості за певний період.

Ліквідаційна вартість— витрати на реалізацію зношених і вибулих основних засобів (це можуть бути витрати на брукт, агрегати, запчастини, метал, гуму тощо). У господарській практиці використовується для розрахунку норм амортизації та визначення наслідків ліквідації використаних основних засобів. За ці витрати підприємство може продати основні засоби та передати їх на баланс іншому підприємству.

Отже, основний капітал відображає значну частину національного багатства суспільства. Тому проблеми відтворення і перспективного використання основного капіталу пріоритетні в економіці країни. В результаті підвищується матеріальна відповідальність і зацікавленість власників (засновників і акціонерів), управлінського персоналу (менеджерів всіх рівнів) підприємств в ефективному використанні реальних інвестицій, вкладених у виробництво, і в раціональній експлуатації основного капіталу. Особливу роль тут відіграють активні елементи основного капіталу (машини і обладнання),

оскільки вони безпосередньо задіяні у виробничому процесі. Ефективність інвестицій в основний капітал визначають в процесі його функціонування на кожному підприємстві (корпорації).

Раціональне використання основного капіталу безпосередньо впливає на потребу підприємства в оборотному капіталі, перш за все в виробничих запасах. Зменшення абсолютного обсягу останніх на кінець звітної періоду призводить до відносного зниження матеріальних запасів, що припадають на одиницю основного капіталу. Кількісне співвідношення між основним і оборотним капіталом називають органічним будовою капіталу. На практиці його органічна будова встановлюють як співвідношення основного і оборотного капіталу в грошовому вираженні за середньорічним обсягом. У різних галузях і сферах господарювання співвідношення між основним і оборотним капіталом сильно розрізняється. Питома вага основного капіталу особливо високий у галузях добувної промисловості, у важкому машинобудуванні, на залізничному транспорті та ін.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ФІЛІЇ «СОКИРЯНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»

2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства

Філія «Сокирянське лісове господарство» - це державне підприємство, яке займається лісовим господарством. Для забезпечення своєї діяльності, підприємство отримує дохід від продажу лісоматеріалів та проведення лісових робіт.

Державне підприємство «Сокирянське лісове господарство» підпорядковується Чернівецькому обласному управлінню лісового та мисливського господарства, яке в свою чергу підпорядковане Державному агентству лісових ресурсів України. Підприємство засноване 28 січня 2008 року в зв'язку з реорганізацією державного підприємства «Хотинське лісове господарство». У 2014 році до лісгоспу передані ліси ліквідованого ДП "Кельменецьке ДСЛ АПК", а у 2022 році – ДП "Хотинське лісове господарство" та ДП "Новоселицьке ДСЛ АПК". У 2022 р. підприємство реструктуризоване у Філію «Сокирянське лісове господарство» ДП «Ліси України».

Філія «Сокирянське лісове господарство» розташована на території Дністровського та Чернівецького адміністративних районів Чернівецької області – в басейні річок Дністер та Прут.

Чернівецька обл, Дністровський район, село Романківці, Україна, 60226, вул Кисилбаківська, буд 3. ЄДРПОУ:35361371

В структуру філії входять 10 лісництв та Вашковецький і Клішківецький лісопункти.

Головна функція філії – ведення лісового господарства у лісах, що передані йому у постійне користування. Державна лісова охорона, що діє у складі підприємства, виконує охорону лісів від самовільних рубок, пожеж, захист лісових насаджень від хвороб та шкідників. Лісгосп здійснює роботи з

лісовідновлення, лісорозведення (посадка лісу на землях, де раніше лісу не було), надає послуги з лісорозведення на землях інших користувачів; проводить агротехнічні та лісівничі догляди за лісовими насадженнями, здійснює лісозаготівлю, проводить заготівлю не деревної продукції лісу, вирощує лісовий та декоративний садивний матеріал, вирощує сільськогосподарські культури для потреб підсобного господарства на с.-г. угіддях, що входять до держлісфонду.

У 2022 році Філія «Сокирянське лісове господарство» заготовила 42 тис. 958 м³ ліквідної деревини, в тому числі під час рубок догляду – 21 тис. 105 м³.

У 2022 році Сокирянське лісове господарство виробило промислової продукції в обсязі 4 тис. 899 м³. Лісгосп є одним з підприємств району, що здійснює експорт промислової продукції за кордон. Впродовж звітнього періоду експорт промислової продукції склав 4 млн. 410 тис. грн. Країна отримувач – Румунія.

У 2022 році чисельність працівників в еквіваленті повної зайнятості склала 412 працівників, а їхня середня заробітна плата становила 13 тис. 973 гривні.

Поділ вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок за основними переважаючими породами наступний: дуб 78,5%, ясен 4,0%, клен 0,9%, граб 5,6%, акація 5,9%, липа 1,3%, горіх 1,8%.

Поділ вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок за групами віку наступний: молодняки 14,2%, середньовікові 49,4%, пристигаючі 12,6%, стиглі і перестійні 23,8%.

За продуктивністю лісові насадження в переважній більшості відносяться до високопродуктивних (76,3 % II класу бонітету і вище), низькопродуктивних насаджень (IV-V класів бонітету) 6,2%.

Високоповнотних насаджень (0,8-1,0) 45,5%, низькоповнотних (0,3-0,5) – 2,9%. Ступінь використання середнього приросту деревини становить 59,4 %. За останнє десятиріччя площа вкритих лісовою рослинністю лісових

ділянок збільшилась на 2,0%, інших нелісових ділянок зменшилась на 7,4%; площа молодняків зменшилась на 4,8 %, середньовікових насаджень – на 0,8 %, а пристигаючих – збільшилась на 2,0%, а стиглих і перестійних – на 3,6%.

Оцінити основні показники економічної діяльності лісництва за 2020-2022 рр. можна на прикладі таблиці 2.1.

Таб.2.1.

Оцінка основних показників економічної діяльності Філії «Сокирянське лісове господарство» за 2020-2022 рр.

Показники	2020.р. тис. грн.	2021.р. тис. грн.	2022.р. тис. грн.	Відхилення			
				2021 від 2020		2022 від 2021	
				Абс.(+,-)	Відн., %	Абс.(+,-)	Відн.,%
Чистий дохід від реалізації продуктів	58364	93954	212010	35590	60,98	118056	125,65
Собівартість реалізованої продукції	40424	66306	135273	25882	64,03	68967	104,01
Валовий прибуток	17949	27648	76737	9699	54,04	49089	177,55
Прибуток(збиток)від операційної діяльності	1625	4776	21954	3151	193,91	17178	359,67
Чистий прибуток	825	3598	18290	2773	336,12	14692	408,34
Основний капітал	11926	30096	36873	18170	152,36	6777	22,52
Оборотний капітал	2837	11453	18435	8616	303,70	6982	60,96
Власний капітал	6425	17836	26980	11411	177,60	9144	51,27
Довгострокові зобов'язання	2644	17535	25627	0	563,20	8092	46,15
Поточні зобов'язання	5694	6178	2701	484	8,50	-3477	-56,28
Валюта балансу	14763	41549	55308	26786	181,44	13759	33,12

Як бачимо, чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) Філії «Сокирянське лісове господарство» у 2021 році порівняно з 2020 роком зріс на 35590 тис. грн або на 60,98%, а у 2022 році порівняно з 2021 роком зріс на 118056 тис грн., тобто на 125,65%.

Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) підприємства у 2021 році порівняно з 2020 роком зросла на 25882 тис. грн, або

на 64,03%, а у 2022 році порівняно з попереднім роком зросла на 68967 тис. грн, або на 104,01%.

Валовий прибуток підприємства, який визначається шляхом вирахування чистого доходу (виручки) від реалізації продукції, інших відрахувань від доходу, а також собівартості продукції, збільшився у 2021 році на 9699 тис. грн., або 54,04% порівняно з 2020 роком, а у 2022 році порівняно з 2021 роком, збільшився на 49089 тис. грн., тобто на 177,55%.

У аналізованому періоді підприємство отримало прибуток від господарської діяльності, що є позитивною тенденцією в його діяльності. Розмір чистого прибутку підприємства протягом 2020-2022 років постійно зростає. У 2021 році він зріс на 2773 тис. грн, або на 336,12% порівняно з попереднім роком, а у 2022 році – на 14692 тис. грн, або на 408,34% порівняно з 2021 роком.

Вартість основного капіталу Філії «Сокирянське лісове господарство» мала тенденцію до зростання, а саме:

- у 2021 році порівняно з 2020 роком на 18170 тис.грн або 152,36%;
- у 2022 році порівняно з 2021 роком на 6777 тис.грн або 22,52%.

Вартість оборотних активів Філії «Сокирянське лісове господарство» у 2021 році порівняно з 2020 роком зросла на 8616 тис. грн або 303,70 %, а у 2022 році порівняно з попереднім роком на 6982 тис. грн або 60,96 %.

Вартість власного капіталу також зросла протягом аналізованого періоду. У 2021 році вона зросла на 11411 тис. грн, або на 177,6% порівняно з 2020 роком, а у 2022 році – на 9144 тис. грн, або на 51,27 % порівняно з попереднім роком.

Довгострокові зобов'язання підприємства зросли у 2021 р. на 14891 тис. грн, тобто 563,2 %, у 2022 р. на 8092 тис. грн., або на 46,15%.

Вартість короткострокових зобов'язань підприємства у 2021 році порівняно з 2020 роком зросла на 484 тис. грн., або на 8,5%, а у 2022 році порівняно з 2021 роком зменшилася на 3477 тис. грн., або на 56,28%.

Зменшення короткострокових зобов'язань свідчить про покращення бізнес-процесів в підприємства.

Валюта балансу в 2021 році зросла порівняно з 2020 роком на 26786 тис. грн. (тобто 181,44%). Порівняно з 2021 роком валюта балансу у 2022 році зросла на 13759 тис. грн. або на 33,12%.

Значне зростання показників у 2021 р. пов'язано із приєднанням двох структурних підрозділів до лісгоспу.

Для найбільш повного покращення роботи на підприємстві, потрібно проаналізувати показники фінансової стійкості Філія «Сокирянське лісове господарство» на прикладі таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Показники фінансової стійкості
Філії «Сокирянське лісове господарство» у 2020–2022 рр.

Показники	Роки			Відхилення (+,-)	
	2020	2021	2022	2021- 2020 рр.	2022- 2021 рр.
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,77	0,75	0,95	-0,02	0,20
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,44	0,43	0,49	-0,01	0,06
Коефіцієнт фінансового ризику	1,30	1,33	1,05	0,03	-0,28

У Філії «Сокирянське лісове господарство» коефіцієнт фінансової стабільності у 2021 зменшився, але у 2022 р. зріс до 0,95. Коефіцієнт фінансової незалежності має таку ж тенденцію, у 2021 р. зменшився до 0,43, у 2022 р. зріс до 0,49. Тобто власний капітал підприємства займає майже 50%. Коефіцієнт фінансового ризику у 2022 р. навпаки зменшився, що є позитивною тенденцією. Отже фінансова стійкість підприємств більш менш забезпечена.

Простежимо показники рентабельності реалізації продукції та рентабельності капіталу Філії «Сокирянське лісове господарство» у 2020-2022 рр.

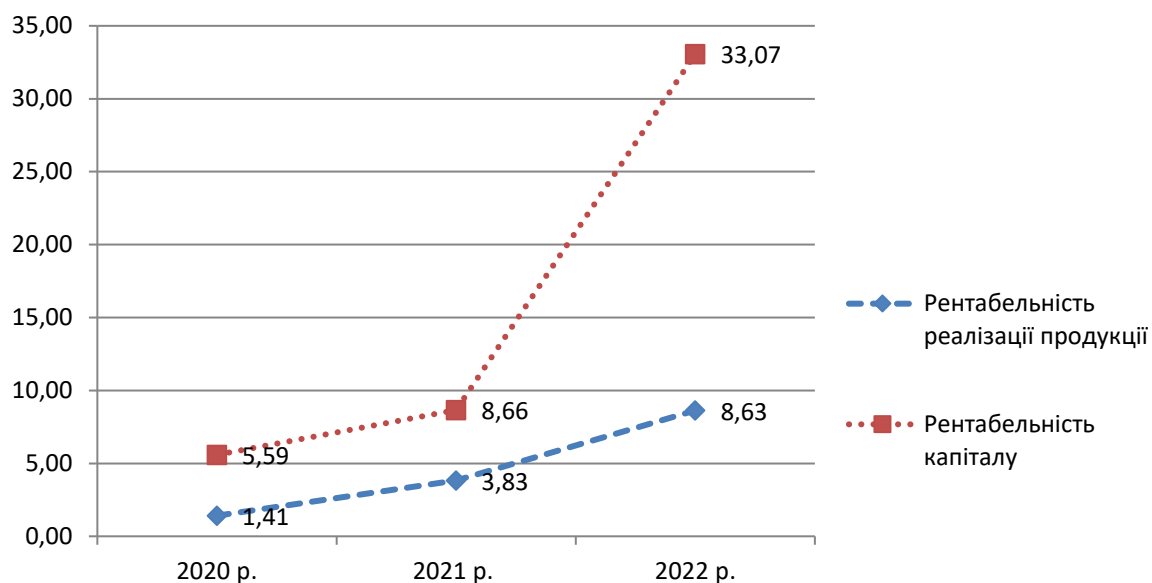

Рис. 2.1. Показників рентабельності Філії «Сокирянське лісове господарство» у 2020–2022 рр.

Рентабельність реалізації продукції щороку зростає, у 2020 р. становила 1,41%, у 2021 р. зросла до 3,83%, у 2021 р. до 8,63%. Рентабельність капіталу також зростає: з 5,59% у 2020 р. до 33,07% у 2022 р. Тобто ефективність основної діяльності та використання капіталу Філії «Сокирянське лісове господарство» зростає.

2.2. Аналіз ефективності формування та використання основного капіталу лісового господарства

Ефективність використання основного капіталу та його вплив на кінцевий результат виробництва багато в чому залежить від характеру руху цього капіталу як вищої вартості на конкретному підприємстві та його фізичного стану.

Прослідкуємо, яку частку займає основний капітал у структурі капіталу Філії «Сокирянське лісове господарство», рис. 2.2.

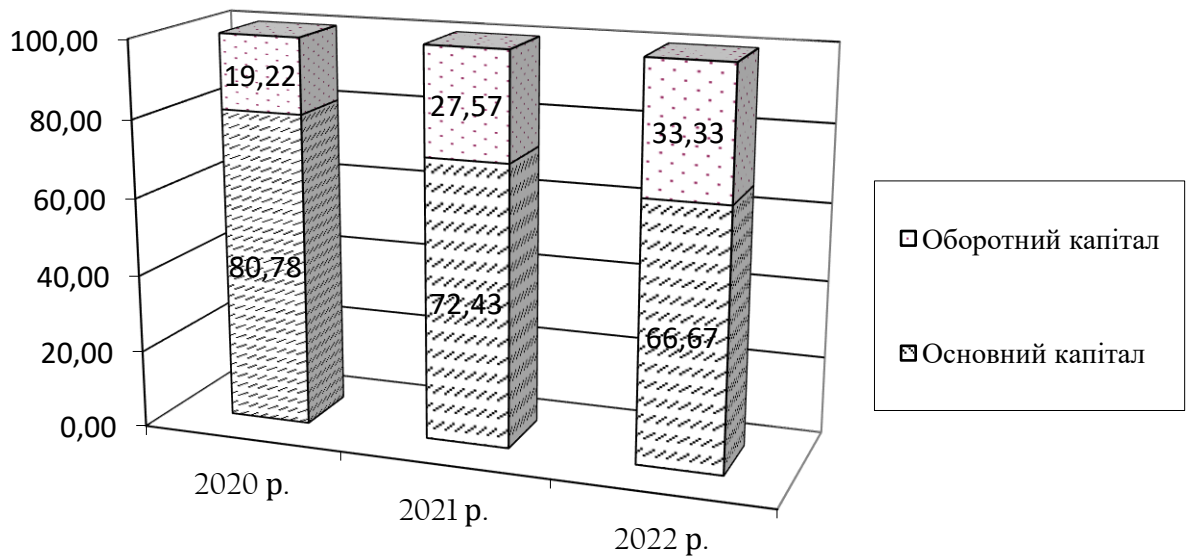

Рис. 2.2. Динаміка структури капіталу Філії «Сокирянське лісове господарство» за 2020 – 2022 рр.

Основний капітал підприємства має переважуючу частку у структурі капіталу. За досліджуваний період його частку зменшується. Зокрема у 2020 р. вона становила 80,78%, у 2021 р. – 72,43%, у 2022 р. – 66,67%.

Для більш повної характеристики основного капіталу проаналізуємо його склад у Філії «Сокирянське лісове господарство», табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Склад необоротних активів Філії «Сокирянське лісове господарство» у 2020 – 2022 рр.

Показники	На кінець року, тис. грн.			Зміна за			
				2021-2020 рр.		2022-2021 рр.	
	2020	2021	2022	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Нематеріальні активи	0	506	506	506	+100	0	0
Незавершені капітальні інвестиції	1225	1268	650	43	3,51	-618	-48,74
Основні засоби	10661	28272	35707	17611	165,19	7435	26,30
Інші необоротні активи	40	40	0	0	0	-40	-100
Всього	11926	30096	36873	18170	152,36	6777	22,52

Нематеріальні активи підприємства були представлені у 2021-2022 рр. В сумі 506 тис. грн. Незавершені капітальні інвестиції Філії «Сокирянське лісове господарство» у 2021 р. зросли на 43 тис. грн., у 2022 р. зменшилися на 618 тис. грн., на 48,74%.

Основні засоби Філії «Сокирянське лісове господарство» щороку зростають. У 2021 р. зросли на 17611 тис. грн. (165,19%), у 2022 р. на 7435 тис. грн. (26,3%). Інші оборотні активи становили 40 тис. грн. у 2020-2021 рр.

Для дослідження стану зносу та придатності основних засобів Філія «Сокирянське лісове господарство» розглянемо відносні показники, а саме коефіцієнт зносу та коефіцієнт придатності, що зображені на рис. 2.3.

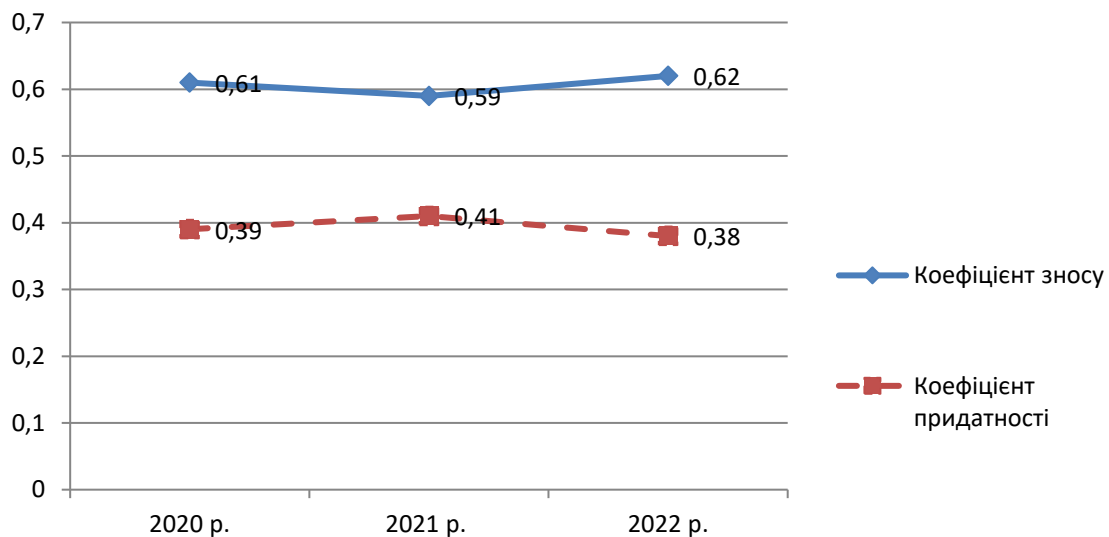

Рис. 2.3. Показники зносу та придатності основних засобів Філії «Сокирянське лісове господарство» у 2020–2022 рр.

У 2020 р. основні засоби були зношені на 61%, у 2021р. - на 59%, у 2022р. - на 62 %. В свою чергу придатність основних засобів була у 2020 р. на рівні 39%. у 2021 р - 41%, у 2022 р. дорівнювала 38%. Тобто поповнення основних засобів покриває лише їх теперішній знос і підприємство потребує значного оновлення основних засобів.

Прослідкуємо склад найбільшої частини основного капіталу Філії «Сокирянське лісове господарство», а саме основних засобів., табл. 2.4

Таблиця 2.4

Склад основних засобів Філії «Сокирянське лісове господарство»
у 2020 – 2022 рр.

Показники	На кінець року, тис. грн.			Зміна за			
				2021-2020 рр.		2022-2021 рр.	
	2020	2021	2022	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Будинки, споруди, передавальні пристрої	5671	13306	14815	7635	134,63	1509	11,34
Машини та обладнання	489	1427	1685	938	191,82	258	18,08
Транспортні засоби	4151	11353	16574	7202	173,50	5221	45,99
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	121	205	94	84	69,42	-111	-54,15
Багаторічні насадження	9	6	6	-3	-33,33	0	0,00
Тимчасові споруди	220	1972	2533	1752	796,36	561	28,45
Всього	10661	28272	35707	17611	165,19	7435	26,30

Основні засоби Філії «Сокирянське лісове господарство» насамперед представлені будинками, спорудами та транспортними засобами. На балансі підприємства є пожежний автомобіль, пожежний катер, трактори МТЗ-82, автомобілі Mercedes-Benz Vito (пасажирський), «Газель» (вантажний), легковий позашляховик Renault Duster та інші.

Вартість будинків і споруд у 2021 р. зросла на 7635 тис. грн. (134,63%), у 2022 р. на 1509 тис. грн. (11,34%). Вартість машин та обладнання також зросла: у 2021 р. на 938 тис. грн, 191,82% і у 2022 р. на 258 тис. грн., 18,08%.

Вартість транспортних засобів зросла у 2021 р. на 7202 тис. грн., а саме на 173,5 %, у 2022 р. на 5221 тис. грн., а саме на 45,99%.

Вартість тимчасових споруд підприємства також щороку зростає. А саме у 2021 р. на 1752 тис. грн. (796,36%), у 2022 р. на 561 тис. грн. (26,3%).

Інструменти, прилади, інвентар (меблі) в останній рік не оновлювалися, тому їх вартість зменшилася у 2022 р.

Структура основних засобів представлена на рис. 2.4.

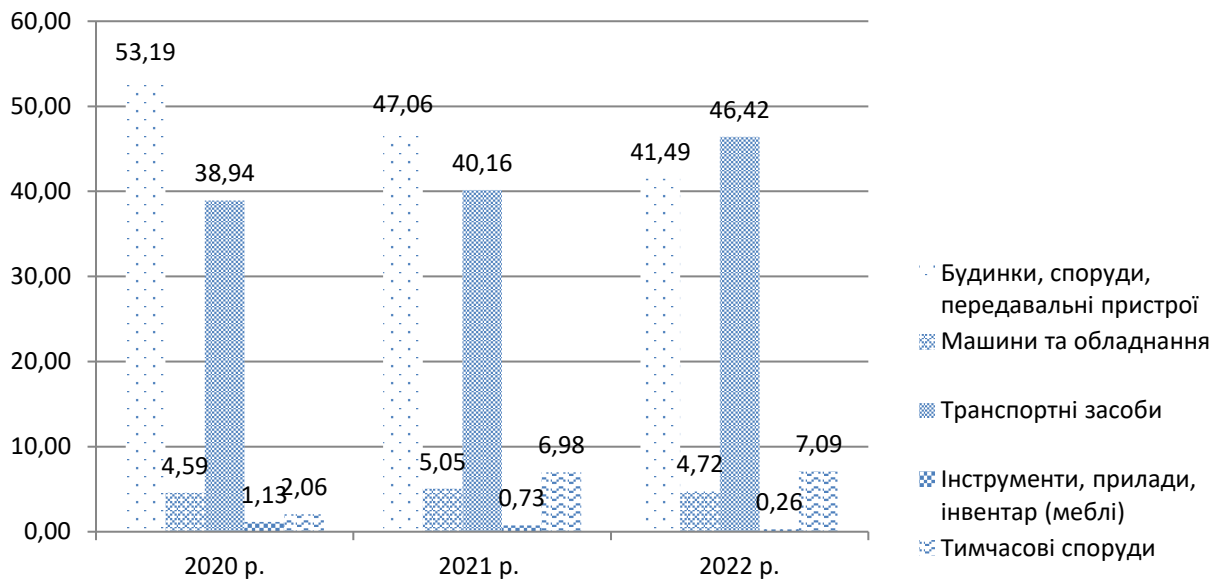

Рис. 2.4. Структура основних засобів Філії «Сокирянське лісове господарство» за 2020-2022 рр., %.

Як бачимо найбільша питома вага припадає на будинки і споруди, біля 46-53%, що в динаміці знижується та транспортні засоби біля 38-41%, що в динаміці зростає. Біля 5% належать машинам та обладнанню. До 7% зросла питома вага тимчасових споруд.

На підставі даних, представлених у фінансовій звітності Філії «Сокирянське лісове господарство» за 2020-2022 роки оцінимо ефективність використання основного капіталу, таблиця 2.5.

Таблиця 2.5.

Основні аналітичні показники ефективності використання основного капіталу Філії «Сокирянське лісове господарство» станом на 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Відхилення (+,-)	
	2020	2021	2022	2021- 2020 рр.	2022- 2021 рр.
Капіталовіддача основних засобів	5,47	3,32	5,94	-2,15	2,61
Капіталомісткість основних засобів	0,18	0,30	0,17	0,12	-0,13
Капіталоозброєність основними засобами	47,59	68,62	86,67	21,03	18,05
Рентабельність основного капіталу,%	6,92	11,96	49,60	5,04	37,65

Капіталовіддача основних засобів у 2021 р. зменшилася з 5,47 до 3,32, у 2022 р. зросла на до 5,94. Капіталомісткість має протилежну тенденцію. Зокрема у 2021 р. зросла до 0,3, у 2022 р. зменшилася до 0,17. Капіталоозброєність працівників у 2020 р. становила 47,59, у 2021 р. – 68,62, у 2022 р. зросла до 86,67. Це зумовлено з одної сторони, як зростанням вартості основних засобів внаслідок реорганізації та оновлення їх оновлення. З іншої зміною чисельності працівників, у 2020 р. персонал підприємства становив 224 особи, у 2021-2022 рр. вже 412 осіб.

Внаслідок ефекту отриманого від реорганізації та об'єднання лісгоспів рентабельність основного капіталу збільшилася і у 2022 р. становила 49,9%.

Ми ознайомилися з результатами фінансової діяльності підприємства та встановили, що з 2020 року Філії «Сокирянське лісове господарство» суттєво покращило показники діяльності у 2022 році.

Таким чином, проаналізувавши основні показники діяльності Філії «Сокирянське лісове господарство» за 2020-2022 роки, можна зробити висновок, що протягом аналізованого періоду підприємство мало прибуток, тобто працювало ефективно.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ ПОЛІПШЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ФІЛІЇ «СОКИРЯНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»

3.1. Мобілізація джерел відтворення основного капіталу підприємства

Розвиток виробництва невіддільний від проблеми ефективного використання основних засобів та їх відтворення. Так як від раціонального вирішення цієї проблеми на підприємстві безпосередньо залежить фінансове становище і конкурентоспроможність продукції на ринку.

Останнім часом це одне з головних питань подальшого економічного розвитку України. Це пов'язано з тим, що наразі стан основних засобів вітчизняних підприємств різних форм власності є вкрай незадовільним, повільними темпами відбувається відновлення матеріально-технічної бази виробництва, впровадження нових технологій досить проблематично для багатьох підприємств. Основною причиною такої ситуації є недостатнє фінансове забезпечення відтворення інвестиційної нерухомості, що потребує зосередження уваги на питаннях створення джерел фінансування відтворення інвестиційної нерухомості, у тому числі за допомогою інструментів державного регулювання. Від цього залежить не лише ефективність діяльності суб'єктів господарювання, а й розвиток економіки країни в цілому.

Теоретичні та практичні аспекти підвищення ефективності капітальних вкладень та особливості створення основних засобів, їх функціонування та відтворення, висвітлені у працях вітчизняних науковців: В.Г., Даця О.І., Дзиковича В.Я., Корецького М.Х. Крисального О.В., Лобаса М.Г., Маліка М.Й., Мармуль Л.О., Мельника Л.Ю., Макаренко П.М., Плаксієнка В.Я., Каблука П.Т.

У науковій літературі останніх років значну увагу теоретичним аспектам фінансового забезпечення основного капіталу приділено в працях А. М.

Поддєрьогіна, С. М. Ониська, Т. О. Шматковської, О. Г. Агреса, Н. С. Доценко та Н. І. Шевченко, Колесника Ю. В., Герасимчука. М., Бурлака В., Галиця І. та ін.

Відповідно до П(с)БО 7 «Основні засоби»: «основні засоби - це матеріальний актив, який підприємство утримує з метою використання в процесі виробництва чи постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення управлінських і соціально-культурних функцій, очікувана тривалість корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за один рік)» [27].

Порівняння цих двох визначень показує, що вони не тотожні і мають різну економічну сутність. Термін «основні засоби» слід вживати щодо майна та матеріальних цінностей, а термін «основний капітал» – щодо джерел створення активів. Тому доцільно міркувати про процес відтворення у зв'язку з терміном «основний засіб», оскільки саме він передає матеріальну сутність.

Відтворення довгострокових активів — це процес їх безперервного відновлення внаслідок фізичного зношування або так званого «морального» старіння, викликаного науково-технічним прогресом, аж до повного фізичного спрацювання. Це насамперед знаряддя праці та транспортні засоби.

В економічній літературі розрізняють просте і розширене відтворення.

Просте відтворення основних фондів в однаковій мірі здійснюється при заміні окремих зношених частин основних засобів або заміні старого обладнання на подібне, тобто при постійному оновленні попереднього виробничого потенціалу.

Розширене відтворення включає кількісне та якісне збільшення наявних основних засобів або придбання нових основних засобів, які забезпечують вищий рівень продуктивності обладнання .

Це означає, що при простому відтворенні основні засоби створюються в попередніх обсягах і в тій самій якості в кожному наступному циклі. Джерелом фінансування заміни зношених основних засобів є сума

амортизації, розподілена в часі. При розширеному відтворенні кожного наступного циклу відбувається кількісне та якісне зростання основних засобів. Джерелом фінансування таких змін є використання частини створеного додаткового продукту .

Процес відтворення довгострокових активів має багато характерних ознак, особливо :

1) основні засоби поступово переносять свою вартість на вироблену продукцію;

2) у процесі відтворення основних засобів відбувається одночасний рух їх споживної вартості та вартості;

3) нарахування амортизації використовується для накопичення частково перенесеної вартості основних засобів на готову продукцію в грошовій формі;

4) довгострокові активи оновлюються в натуральній формі протягом тривалого часу, що створює можливість маневрувати коштами амортизаційного фонду.

У процесі господарської діяльності обіг інвестиційної нерухомості проходить три стадії .

На першому етапі це стосується продуктивного використання довгострокових активів і нарахування амортизації. На цьому етапі основні засоби амортизуються в процесі експлуатації, а сума амортизації відкладається в часі. Він є підставою для списання суми амортизації на витрати після закінчення виробничого процесу. На першій фазі кругообігу основного капіталу втрачається їх споживна вартість, їх вартість частинами переноситься на вартість готової продукції.

На другому етапі частина довгострокових активів, які перебували в виробничій формі, трансформується в грошові кошти за рахунок нарахування амортизації.

На третій фазі виробничого процесу відновлюється споживча вартість частини інвестиційної нерухомості. Таке оновлення здійснюється шляхом

заміни зношених основних засобів новими за рахунок нарахованої амортизації довгострокових активів.

Схематично кругообіг довгострокових активів можна розглянути на рисунку 3.1.

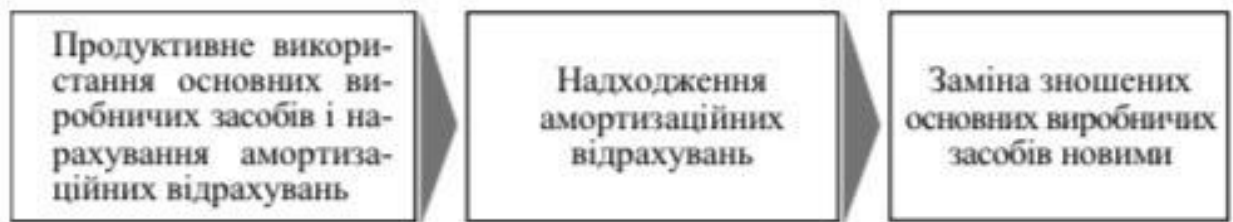

Рис.3.1. Оборот основного капіталу підприємства

Просте відтворення основних засобів виробництва може здійснюватися у двох формах:

- 1) заміна зношеної або застарілої інвестиційної нерухомості;
- 2) капітальний ремонт існуючої інвестиційної нерухомості.

Капітальний ремонт - періодична компенсація звичайної фізичного стану, введення в дію конструктивних елементів довгострокових активів і відновлення в максимально можливому обсязі початкових техніко-експлуатаційних параметрів шляхом повного демонтажу відремонтованого об'єкта, заміни непрацюючих частин (вузлів) на нові або відновлені, його монтажу та коротке післяремонтне випробування.

Основними прогресивними формами розширеного відтворення основних засобів можна назвати:

- 1) Технічне переоснащення діючого підприємства - здійснення відповідно до плану (програми) його технічного розвитку без розширення діючих виробничих потужностей комплексу заходів, що включають підвищення технічного рівня окремих об'єктів до сучасних вимог, виробництва за рахунок впровадження нової техніки і технологій, механізація та автоматизація виробничих процесів, модернізація застарілого та заміна зношеного обладнання.

2) Реконструкція діючого підприємства - повне або часткове переоснащення виробництва, що здійснюється за одним проектом. При необхідності можливе будівництво нових або розширення існуючих допоміжних і обслуговуючих приміщень. До реконструкційних робіт відносять також роботи з будівництва нових виробничих приміщень замість тих, подальша експлуатація яких визнана недоцільною.

Процес відтворення довгострокових активів потребує значного фінансового забезпечення. Колесник Ю.В. розглядає джерела фінансування відтворення довгострокових активів з точки зору видів відтворення. «При простому відтворенні джерелом фінансування з точки зору автора є рознесена в часі сума амортизації, при розширеному відтворенні — використання частини створеного додаткового продукту, а також фінансові інструменти: кредит, лізинг, спільні інвестиції установи» [15].

Н.С. Доценко, досліджуючи причини кризи у відтворенні основних засобів промисловості, зазначає, що інвестиції в економіку, які базуються на самофінансуванні (амортизаційні відрахування та прибуток), є недостатніми і не можуть забезпечити достатні темпи відновлення виробництва. матеріально-технічна база виробництва. «Однією із серйозних проблем фінансового забезпечення відтворення основних засобів автор вважає інфляцію, оскільки темпи подорожчання основних засобів вищі за темпи накопичення джерел фінансування. Автор також вважає недоцільним використання позикового капіталу для оновлення інвестиційної нерухомості в сучасних умовах через його високу ціну» [16].

Шевченко Н.І. вважає, що «реальними джерелами фінансування відтворення основних засобів для підприємств є власні ресурси, банківські кредити та фінансування через лізинг та основним власним джерелом поповнення фінансових ресурсів суб'єктів господарювання – прибуток» [20].

Поддєрьогін А.М. розглядає фінансове забезпечення відтворювального процесу для покриття відтворювальних витрат за рахунок фінансових ресурсів, акумульованих суб'єктами господарювання та державою. Це означає,

що капітальні інвестиції є фінансовим забезпеченням відтворення основних засобів.

Можна погодитися з думкою А. М. Поддєрьогіна, який вважає, що відтворення інвестиційної нерухомості є процесом її постійного оновлення, що розкриває зміст категорії «оновлення» як поступове перенесення вартості та оновлення в натуральній формі, тобто. поняття «відновлення» включає характеристику простого і розширеного виробничого відтворення .

Для визначення розміру капітальних вкладень підприємство складає бюджет капітальних витрат, тобто розрахунок планових витрат на капітальні вкладення. Бюджет капітальних видатків містить такі дані:

- початкова ціна всіх необоротних активів на початок планового періоду;
- наявність невикористаної амортизації на початок планового періоду;
- сума амортизації, яка буде розподілена в часі протягом планового періоду;
- орієнтовний розрахунок вартості обладнання, що підлягає заміні або реалізації протягом планованого періоду;
- очікувана сума амортизації придбаної інвестиційної нерухомості протягом планованого періоду;
- ціна придбання довгострокових активів і сума амортизаційних відрахувань, які матиме підприємство на кінець планового періоду.

Бюджет капітальних вкладень, як і календарний план, складається спочатку на наступний рік по кварталах, а потім на наступний квартал по місяцях.

На підставі кошторису капітальних видатків приймаються рішення про здійснення капітальних вкладень.

При плануванні капітальних видатків і здійсненні капітальних вкладень необхідно враховувати їх структуру. Виділяють технологічну та відтворювальну структури капітальних вкладень.

Технологічна структура капітальних вкладень відображає співвідношення цих витрат: будівельні роботи; придбання обладнання,

інструментів та інвентарю; монтаж обладнання; проектно-дослідні роботи; інші витрати.

Відтворювальна структура капітальних вкладень включає такі напрями витрачання: нове будівництво; технічне оснащення та реконструкція діючих підприємств; розширення існуючих підприємств; витрати на індивідуальну підприємницьку діяльність .

Поддерьогін А.М. виділяє «три групи джерел фінансування капітальних вкладень (відтворення основних засобів):

1) власні фінансові ресурси (кошти засновників підприємства, амортизація, кошти від реалізації власного майна, кошти від передачі власного майна підприємства в оренду, заставу, використання власних ресурсів у будівництві);

2) централізовані фінансові ресурси (кошти державного бюджету та місцевих бюджетів, кошти державних позабюджетних фондів, кошти благодійних фондів);

3) залучені та позичені фінансові ресурси (довгострокові кредити комерційних банків, кошти від емісії та продажу цінних паперів, іноземні інвестиції)»[42].

Важливим джерелом фінансування відтворення основного капіталу є амортизація. Це джерело фінансування не оподатковується та зменшує розмір оподаткованого прибутку підприємства, додаткових витрат, пов'язаних із мобілізацією цих коштів, не потрібно. Розмір амортизації залежить від норм амортизації та балансової вартості основних засобів. У практичній діяльності підприємства використовуються різні методи нарахування амортизації відповідно до державної амортизаційної політики. Методи амортизації дають змогу регулювати інвестиційні процеси, зменшувати податкове навантаження на підприємство .

Слід зазначити, що відповідно до законодавства України підприємства всіх форм власності мають право щорічно проводити індексацію балансової вартості груп основних засобів. Цей процес визначає фактичні витрати на

відтворення залежно від рівня цін і впливає на величину амортизаційних відрахувань .

Відповідно до Податкового кодексу України , амортизація нараховується протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта, який визначається наказом по підприємству при оприбуткуванні цього об'єкта у власності (при постановці його на баланс), але не менше зазначеного в пункті 145.1 та зупиняється на період його виведення з експлуатації (у зв'язку з реконструкцією, модернізацією, добудовою, модернізацією, консервацією та з інших причин) на підставі документів, що свідчать про виведення з експлуатації таких основних засобів).

Відповідно до п. 145.1 ст. 145 Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. 2755-VI (чинний з 01.04.2011) наведено класифікацію груп необоротних активів та інших довгострокових активів та мінімально допустимі умови їх амортизації .

Групи 1 - 9 довгострокових активів за цією класифікацією аналогічні групам довгострокових активів, установленим у пп.5.1 п.5 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затвердженого наказом Мінфіну. України від 27.04.2000 р. N 92 [27].

Суми амортизаційних відрахувань не підлягають зарахуванню до бюджету і не можуть бути підставою для нарахування будь-яких податків і зборів.

В умовах дефіциту власних фінансових ресурсів та відсутності можливості отримання інвестиційних кредитів найбільш доступним та ефективним способом фінансування оновлення основних засобів є лізинг.

Лізинг є альтернативою банківському кредитуванню, розстрочці та самофінансуванню. Лізингова компанія виступає «корисним» посередником, що бере на себе ризики інвестування капіталу у об'єкти основних засобів, забезпечує виробнику гарантований збут техніки та гарантоване її постачання споживачеві. Лізингові компанії, що працюють на ринку України, поділяються на кілька груп. Одні з них працюють із використанням «ресурсу» («дешевих»

кредитів «материнських» банківських структур), другі з них – «при лізингоотримувачі» (одному «системному» клієнті), треті – «при продукті» (предметі лізингу) і лише до четвертої групи входять незалежні лізингові компанії, які не прив'язані до жодного із названих елементів.

Загальновідомо, що лізинг тісно пов'язаний з орендним механізмом, проте у діловому обігу він має ширшу, складну троїсту основу та містить одночасно істотні якості кредитної угоди, орендної та інвестиційної діяльності, що тісно поєднуються і взаємопроникають одна в одну, створюючи нову організаційно-правову форму бізнесу.

Отож, фінансовий лізинг є важливою передумовою відтворення основних засобів підприємств.

Таким чином можна зазначити, що відродження аграрного виробництва неможливе без удосконалення механізму управління процесами оновлення основних засобів на принципово новій основі. У зв'язку із тим, що власні кошти складають основну частину джерел фінансування оновлення основних засобів підприємств лісового господарства, для їх зростання необхідна активна державна підтримка, спрямована як на підвищення фінансових результатів, так і на формування оптимальної амортизаційної політики. Також, не дивлячись на високу частку фінансування за рахунок кредитів банків та інших позикових ресурсів, цей напрямок потребує подальшого розвитку.

3.2. Шляхи підвищення ефективності використання основного капіталу лісогосподарства

Успішна реалізація стратегії розвитку підприємства спрямована на здійснення не тільки результативної, але й ефективної господарської діяльності.

Основою формування потреби в раціональній та ефективній економічній діяльності підприємства є, з одного боку, догма обмеженості ресурсів, а з

іншого – постійне прагнення до підвищення ефективності йогодіяльності. При цьому тільки ефективне використання наявних ресурсів дозволяє задовольнити максимальну кількість потреб підприємств та отримати бажаний результат.

Ефективність на макроекономічному рівні характеризує виробничі відносини по відношенню до економії сукупних витрат фізичної та життєвої праці, витраченої на досягнення позитивного результату.

Економічним змістом ефективності є зростання результату (ефекту) від одиниці затрат праці. На практиці використовуються два методи аналізу ефективності роботи організації - грошовий і ресурсний. Основна відмінність між касовим і ресурсним методами полягає в різному підході до витрат і результатів діяльності, а також періоду часу, до якого вони зводяться. При ресурсному методі враховуються витрати окремих видів ресурсів при їх реалізації та результатах.

«Стратегічною метою розвитку лісового господарства є формування високопродуктивних і стійких лісів, багатоцільової і комплексної системи господарювання на основі зростання загальної та спеціалізованої культури працівників лісового господарства, підвищення його економічної самостійності та прибутковості в умовах лісового господарства, перехід національної економіки до цінностей постіндустріального суспільства та інноваційний розвиток сфери послуг»[16].

Сучасне уявлення про економічну ефективність суспільного виробництва, яке, крім ефективності праці, враховує також її суспільну корисність, вказує на необхідність використання в її вимірюванні системи оціночних показників, які виражають рівень досягнень поставлених завдань і різних рівнів управління [16].

Зміст оцінки ефективності лісового господарства сильно модифікується під впливом [28, 24]:

- тривалий процес лісовідтворення, що зумовлює різницю в часі між навантаженням і результатами;

- багатоцільовий характер продукції та корисність лісів, які мають значний зовнішній вплив, невивчений ринок;

- висока залежність результатів і витрат від природних і економічних факторів (якість і повнота лісів, продуктивність і якісний склад лісів, дорожня мережа лісового фонду та економічна доступність лісів тощо), які виражають прибутковий характер лісів. лісове господарство

Реальні економічні процеси, що відбуваються в лісовому виробництві, виражають рівень оцінки на базовому рівні. В умовах реальної різниці між витратами та результатами праці вони мають класичні економічні категорії ринкової економіки (рентабельність, прибуток) у лісовому господарстві другорядне значення. У зв'язку зі специфікою лісового виробництва на перший план виходять показники «рентабельність» і «окупність» [7].

В ринкових умовах підвищити ефективність лісогосподарського комплексу можна, орієнтуючись на такі принципи господарювання: максимальне задоволення потреби в деревині та продукції з неї за рахунок власної ресурсної бази; розвиток виробництва прогресивних видів продукції (замінників ділової деревини); розширене відтворення лісових ресурсів; інтенсифікація використання побічної продукції лісового господарства; повна та ефективна переробка сировини; пом'якшення впливу негативних факторів у виробництві сировини, кінцевої продукції та її споживанні; радикальне реформування господарського механізму лісового комплексу для забезпечення самоокупності його діяльності; посилення регулюючої ролі держави у здійсненні структурних змін [4].

Основні фактори, «шляхи та резерви підвищення ефективності діяльності лісогосподарських підприємств, виробничих об'єднань та їх організаційно-виробничих підрозділів дуже різноманітні» [4]. У господарській практиці можна виділити найбільш значущі, на виявлення, оцінку та планування використання яких слід звернути найбільшу увагу. Перш за все, це максимальна економія в усьому, раціональне використання робочої сили, фінансів, сировини, енергії та інших видів матеріальних ресурсів.

Підвищення ефективності лісогосподарської діяльності залежить від ефективного використання лісових ресурсів, яке неможливе без збереження ресурсів, «що реалізується на основі отримання все більшої кількості кінцевої продукції з одиниці заготовленої деревини» [29]. Основними напрямками в цьому питанні є: впровадження передових технологій, що забезпечують скорочення строків лісорозведення, збільшення продуктивності лісових насаджень, удосконалення технологій заготівлі деревини, реалізації та утилізації відходів, зменшення деревини та втрат деревини при транспортуванні, зберіганні та споживанні.

Основні напрямки пошуку, виявлення та використання резервів підвищення ефективності діяльності лісогосподарських підприємств можна представити у вигляді наступних блоків:

1. Підвищення ефективності використання трудових ресурсів, прискорення темпів зростання продуктивності праці на основі механізації та автоматизації виробничих процесів, особливо механізації важкої праці на підготовчих, допоміжних і допоміжних роботах; впровадження прогресивних технологічних процесів; вдосконалення організації та вдосконалення регламентації праці; зниження плинності кадрів; підвищення відповідальності та дисциплінованості; раціональне використання робочого часу.

2. Поліпшення використання основних засобів, підвищення фондоддачі на основі вдосконалення структури капітальних вкладень, впровадження більш продуктивної техніки; забезпечення збільшення виробничих потужностей, насамперед за рахунок технічного переозброєння та реконструкції діючих виробництв; підвищення коефіцієнта мінливості; удосконалення системи матеріально-технічного постачання, особливо запасними частинами, підвищення оплати праці на ремонтних роботах [21].

3. Раціональне, різнобічне використання всієї сировини, матеріальних ресурсів, особливо лісової сировини, усунення втрат деревної сировини, що виникають з вини виконавців у процесі переробки деревини, впровадження безвідходного та маловідходного. технології, ресурсозберігаючі методи,

засновані на створенні заводів, сировиною для яких може служити дрібна, листяна, низькоякісна деревина, відходи деревообробки; здійснення організаційно-технічних заходів щодо зниження норм витрати сировини і матеріалів, удосконалення системи їх обліку та нормування; економія паливно-енергетичних ресурсів за рахунок посилення контролю за ними з допомогою; впровадження систем заохочення за раціональне використання та економію всіх видів матеріальних ресурсів .

4. Поліпшення використання оборотних коштів, прискорення їх оборотності на основі розробки економічно обґрунтованих нормативів запасів сировини і матеріалів на складах підприємства, створення запасів ТМЦ відповідно до цих нормативів, забезпечення оптимальних обсягів незавершеного виробництва, своєчасної реалізації готової продукції, доставки її споживачеві тощо завдяки мобілізації організаційних, економічних і соціальних факторів, наведенню порядку, підвищенню відповідальності та підтриманню дисципліни.

5. Удосконалення форм організації лісогосподарського виробництва. Для формування нових економічних відносин і створення підприємницьких структур у лісовому господарстві необхідно запровадити такі організаційно-правові форми господарювання, в рамках яких різні лісокористувачі могли б функціонувати за законами ринкової економіки. В умовах державної власності на ліси найбільш вигідною є оренда користування лісами. Це дозволить лісокористувачам повною мірою реалізувати принцип господарської та господарської самостійності.

Сьогодні в Україні більшість регіональних лісогосподарських комплексів представлено державними лісогосподарськими підприємствами та міжгосподарськими спеціалізованими лісогосподарськими підприємствами. Організаційно-економічний механізм управління їх діяльністю вже не відповідає вимогам ринкової економіки, а тому потребує перегляду основних засад і переходу до використання адаптованої до вітчизняної галузевої специфіки лісогосподарського комплексу методології стратегічного

управління. практика. діяльності. Для вирішення завдань удосконалення господарювання в ринкових умовах необхідно сформувавши нову філософію менеджменту, яка, на думку вчених, має ґрунтуватися на стратегічному підході до вирішення загальнонаціональних, регіональних та місцевих проблем поточного та перспективного функціонування соціально-економічної системи.

Необхідною передумовою формування якісно нової моделі лісокористування є забезпечення соціальної ефективності використання лісових ресурсів. Тому пріоритетним напрямом державної та регіональної лісогосподарської політики є інвестиційна підтримка розвитку тих галузей, які забезпечуватимуть створення максимальної кількості нових робочих місць та сприятимуть збільшенню доходів місцевого населення [4; 7]. Важливо також пов'язати потреби соціально-економічного розвитку самостійного регіону з перспективами розвитку лісогосподарського комплексу. Частково, як зазначалося, це можна забезпечити шляхом збільшення частки відрахувань лісових доходів до місцевих бюджетів. «Важливим резервом підвищення соціальної ефективності використання лісових ресурсів є розширення рекреаційної інфраструктури, що забезпечить планомірне залучення частини потенціалу лісових ресурсів у відтворювальний процес» [7].

Реалізація запропонованих заходів, більшість з яких відноситься до перехідного періоду, дасть можливість у найближчому майбутньому закласти основи ефективного функціонування лісового комплексу.

Ефективність лісогосподарського підприємства значною мірою визначається структурою основних виробничих засобів. Його діяльність можлива лише в тому випадку, якщо об'єкти основних засобів формують у цілому комплексну, пропорційно організовану, узгоджену структуру. У даній ситуації необхідним є всебічне дослідження стану і використання основних виробничих засобів, що дає можливість здійснювати ефективне управління основними виробничими засобами, що дозволить забезпечити стабільний розвиток. Однак виробничий потенціал підприємства знижується. Про це свідчать високий ступінь зносу основних виробничих коштів, значне

перевищення нормативних термінів служби обладнання, скорочення обсягу інвестицій в основний капітал.

Стан і ефективність використання основного капіталу прямо впливають на кінцеві результати господарської діяльності Філії «Сокирянське лісове господарство» і сприяють поліпшенню всіх техніко-економічних показників: зростанню продуктивності праці, збільшенню випуску продукції, зниженню собівартості. Ефективність використання основних виробничих засобів базується на стратегії машинотехнологічного забезпечення виробництва продукції та поетапного технічного переозброєння і підвищення конкурентоспроможності продукції. Впровадження нових інтенсивних ресурсозберігаючих технологій дає можливість значного підвищення продуктивності праці і при цьому скорочення витрат енергоресурсів. Лісове господарство — об'єктивно капіталомісткий сектор. Через стислість робочого періоду її активних фондів і сезонності виробництва, воно не може інтенсивно функціонувати і розвиватися за відсутності необхідних для цього інвестицій. Основним джерелом технічного оновлення машинно-тракторного парку, крім власних коштів, може стати лізинг, а інвестиційна проблема є ключовою для на найближчі роки, і на перспективу.

Підвищення ефективності використання основних засобів Філії «Сокирянське лісове господарство» передбачає наявність довгострокового плану дій, спрямованого на оновлення розширення матеріально-технічного складу та вдосконалення структури основних засобів, підвищення рентабельності їх використання. Необхідно визначити масштаби, темпи, пропорції відтворення, спрямовані на підвищення ефективності експлуатації основних засобів, методів знаходження джерел і резервів для їх розширення і зростання.

Покращення ефективності використання основних виробничих фондів виражається не тільки в збільшенні виробництва продукції, але і в економії сировини, матеріалів, палива та інших матеріальних ресурсів, які не знаходять відображення в показнику капіталовіддачі. Капіталовіддача може зменшитися,

а рентабельність збільшитися — це залежить від напрямків нових капітальних вкладень. Тому для оцінки ефективності використання основних виробничих засобів поряд з капіталовіддачею використовують показник рентабельності. Аналіз використання основних засобів Філії «Сокирянське лісове господарство» дозволив:

- виявити і оцінити зміни, що відбуваються в складі і структурі основних засобів, їх технічний стан;
- визначити, як використовуються основні засоби і які резерви їх використання є на підприємстві;
- встановити відповідність змін, що відбуваються вимогам перспективного розвитку підприємства, потребам ринку, конкурентним можливостям;
- відібрати найбільш важливі фактори і виявити їх кількісний вплив на зміну рівня використання основних засобів.

Поліпшення використання основних засобів вирішує широке коло економічних проблем, спрямованих на підвищення ефективності виробництва: збільшення обсягу випуску продукції, зростання продуктивності праці, зниження собівартості, економію капітальних вкладень, збільшення прибутку і рентабельності капіталу.

Рівень і темпи зростання економічної ефективності виробництва в лісовому господарстві залежать від забезпеченості основними засобами. Низька забезпеченість господарства основними виробничими засобами призводить до збільшення тривалості найважливіших технологічних операцій, росту трудомісткості і збільшенню матеріально-грошових витрат на виробництво одиниці продукції. Без відновлення виробничо-технічного потенціалу Філії «Сокирянське лісове господарство» сьогодні неможливо збільшити обсяги виробництва, поліпшити якість продукції, знизити виробничі витрати, підвищити рентабельність, а отже, і доходи.

Основними стримуючими факторами тут є:

- брак інвестицій для модернізації виробництва і нововведень;

— низькі темпи технічного переозброєння основних виробничих засобів;

— порушення співвідношень цін на продукцію господарства та паливо;

— дефіцит кваліфікованих кадрів у силу низького рівня життя на селі.

Для вирішення цих проблем необхідно своєчасне і якісне відтворення основного капіталу як одного з головних чинників ефективного економічного зростання і впровадження науково-технічного прогресу. Розробка, виробництво і введення в господарський оборот Філії «Сокирянське лісове господарство» техніки нового покоління з більш високими техніко-економічними параметрами є сьогодні основою виведення лісового господарства України на суспільно-необхідні обсяги продукції та підвищення його конкурентоспроможності на зовнішньому ринку.

У Філії «Сокирянське лісове господарство», як і на більшості підприємств деревообробної промисловості, технологічний процес має високу енергоємність, це в першу чергу пов'язано з використанням застарілих, як морально, так і фізично засобів та технологій: відкриті парові резервуари та циліндричні сушарки з паровим нагріванням. Також варто відзначити відсутність автоматичного контролю гідротермічних режимів обробки, а також використання луцильних машин, які не забезпечують стабільних режимів обробки через повний знос, рвуться і тому вимагають підвищеної витрати сировини. Проаналізувавши стан використання основних засобів Філія «Сокирянське лісове господарство» варто автоматизувати управління параметрами режиму гідротермічної обробки; замінити старі луцильні машини на нові, більш точні від фінської фірми «Raute»; замінити сушилні камери на циліндричні з насадками Бабкок; автоматизувати процес сортування шпону. В результаті реконструкції збільшиться обсяг продукції, знизиться собівартість продукції.

ВИСНОВОК

Основний капітал підприємства - це сукупність матеріальних і нематеріальних активів, що належать підприємству і призначені для виробництва продукції або надання послуг.

Основний капітал є частиною продуктивного капіталу, що багаторазово використовується в процесі виробництва продукту, і має тривалий термін використання. Це включає в себе капітал, вкладений у будівництво та придбання будівель, споруд, машин, устаткування, інструментів, майна, фінансові вкладення в цінні папери та нематеріальні активи, такі як ліцензії, товарні знаки та проекти.

Основний капітал в матеріально-речовій формі характеризує виробничо-технічний потенціал підприємства, а у вартісній формі - економічний потенціал. Він впливає на можливості розвитку бізнесу, на його конкурентоспроможність і здатність забезпечувати високу якість продукції або послуг. Основний капітал може бути збільшений шляхом інвестування в нове обладнання, розширення виробництва або придбання нових технологій. Важливим елементом формування капіталу є правильне планування інвестицій в розвиток підприємства, оскільки це дозволяє збільшувати його потенціал і конкурентоспроможність.

Основний капітал відрізняється такими характерними ознаками:

- тривалий термін служби, протягом якого він багато разів бере участь у процесі виробництва;
- у міру зношування переносить свою вартість на результат праці;
- у процесі використання не змінює своєї матеріальної форми.

У роботі проаналізовано формування та використання основного капіталу Філії «Сокирянське лісове господарство» ДП «Ліси України». Це підприємство реструктуризоване у останні роки відповідно до реформи галузі, що передбачала укрупнення лісових господарств. Філія «Сокирянське лісове господарство» розташована на території Дністровського та Чернівецького

адміністративних районів Чернівецької області – в басейні річок Дністер та Прут.

Щодо основних фінансово-економічних показників, то всі вони зростають за дослідований період. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції Філії «Сокирянське лісове господарство» у 2021 році порівняно з 2020 роком зріс на 60,98%, а у 2022 році на 125,65%. Собівартість реалізованої продукції підприємства у 2021 році зросла на 64,03%, а у 2022 році на 104,01%.

У аналізованому періоді підприємство отримало прибуток від господарської діяльності, що є позитивною тенденцією в його діяльності. Розмір чистого прибутку підприємства протягом 2020-2022 років постійно зростав. У 2021 році він зріс на 336,12% порівняно з попереднім роком, а у 2022 році 408,34%.

Вартість основного капіталу Філії «Сокирянське лісове господарство» мала тенденцію до зростання, а саме: у 2021 році на 152,36%; у 2022 році на 22,52%. Вартість оборотних активів Філії «Сокирянське лісове господарство» у 2021 році зросла аж на 303,70 %, а у 2022 році на 60,96 %.

Вартість власного капіталу також зросла протягом аналізованого періоду. У 2021 році на 177,6%, а у 2022 році на 51,27 % порівняно з попереднім роком. Зростали також довгострокові зобов'язання підприємства. Вартість короткострокових зобов'язань підприємства у 2021 році зросла помірно на 8,5%, а у 2022 році зменшилася на 56,28%. Зменшення короткострокових зобов'язань свідчить про покращення бізнес-процесів в підприємства.

Валюта балансу в 2021 році зросла на 181,44%, у 2022 році на 33,12%. Значне зростання показників у 2021 р. пов'язано із приєднанням двох структурних підрозділів до лісгоспу.

У роботі був здійснений аналіз показників фінансової стійкості Філії «Сокирянське лісове господарство», який засвідчив, що фінансова стійкість покращується, частка власного капіталу підприємства займає біля 50%.

Аналіз показників рентабельності показав, що рентабельність реалізації продукції щороку зростає, у 2022 р. зросла до 8,63%. Рентабельність капіталу також зростає: з 5,59% у 2020 р. до 33,07% у 2022 р. Тобто ефективність основної діяльності та використання капіталу Філії «Сокирянське лісове господарство» підвищується.

Основний капітал підприємства має переважаючу частку у структурі капіталу. За досліджуваний період його частка зменшується. Зокрема у 2020 р. вона становила 80,78%, у 2021 р. – 72,43%, у 2022 р. – 66,67%.

Основний капітал найбільш представлений основними засобами, хоча на підприємстві є і нематеріальні активи, і незавершені капітальні інвестиції. Вартість основних засобів Філії «Сокирянське лісове господарство» щороку зростає. У 2021 р. зріс на 165,19%, у 2022 р. на 26,3%. Але знос основних засобів сягає більше 62 %.

Основні засоби Філії «Сокирянське лісове господарство» насамперед представлені будинками, спорудами, що складає 46-53% від загальної вартості основних засобів та транспортними засобами (біля 38-41%). Біля 5% належать машинам та обладнанню. До 7% зросла питома вага тимчасових споруд.

Капіталовіддача основних засобів у 2021 р. зменшилася з 5,47 до 3,32, у 2022 р. зросла на до 5,94. Капіталомісткість має протилежну тенденцію. Зокрема у 2021 р. зросла до 0,3, у 2022 р. зменшилася до 0,17. Капіталоозброєність працівників у 2020 р. становила 47,59, у 2021 р. – 68,62, у 2022 р. зросла до 86,67. Це зумовлено з одної сторони, як зростанням вартості основних засобів внаслідок реорганізації та оновлення їх оновлення. З іншої зміною чисельності працівників, у 2020 р. персонал підприємства становив 224 особи, у 2021-2022 рр. вже 412 осіб.

Внаслідок ефекту отриманого від реорганізації та об'єднання лісгоспів рентабельність основного капіталу збільшилася і у 2022 р. становила 49,9%.

Підвищення ефективності використання основних засобів Філії «Сокирянське лісове господарство» передбачає наявність довгострокового плану дій, спрямованого на оновлення та розширення матеріально-технічного

складу, вдосконалення структури основних засобів, підвищення рентабельності їх використання. Необхідно визначити масштаби, темпи, пропорції відтворення, спрямовані на підвищення ефективності експлуатації основних засобів, методів знаходження джерел і резервів для їх розширення і зростання.

Без відновлення виробничо-технічного потенціалу Філії «Сокирянське лісове господарство» сьогодні неможливо збільшити обсяги виробництва, поліпшити якість продукції, знизити виробничі витрати, підвищити рентабельність, а отже, і доходи.

Основними стримуючими факторами тут є:

- брак інвестицій для модернізації виробництва і нововведень;
- низькі темпи технічного переозброєння основних виробничих засобів;
- порушення співвідношень цін на продукцію господарства та енергоресурси (паливо);
- дефіцит кваліфікованих кадрів у силу низького рівня життя на селі.

Своєчасне і якісне відтворення основного капіталу є одним з головних чинників ефективного економічного зростання внаслідок впровадження техніки нового покоління з більш високими техніко економічними параметрами.

Наприклад, у Філії «Сокирянське лісове господарство», як і на більшості підприємств деревообробної промисловості, технологічний процес має високу енергоємність, це в першу чергу пов'язано з використанням застарілих, як морально, так і фізично засобів та технологій: відкриті парові резервуари та циліндричні сушарки з паровим нагріванням. Також варто відзначити відсутність автоматичного контролю гідротермічних режимів обробки, а також використання луцильних машин, які не забезпечують стабільних режимів обробки через повний знос, рвуться і тому вимагають підвищеної витрати сировини. Проаналізувавши стан використання основних засобів Філія «Сокирянське лісове господарство» варто автоматизувати управління

параметрами режиму гідротермічної обробки; замінити старі луцильні машини на нові, більш точні від фінської фірми «Raute»; замінити сушильні камери на циліндричні з насадками Бабкок; автоматизувати процес сортування шпону. В результаті реконструкції збільшиться обсяг продукції та знизиться собівартість продукції.

Отже, оновлення та поліпшення використання основних засобів вирішує широке коло економічних проблем, спрямованих на підвищення ефективності виробництва: збільшення обсягу випуску продукції, зростання продуктивності праці, зниження собівартості, економію капітальних вкладень, збільшення прибутку і рентабельності капіталу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексєєнко Л. М., Олексїєнко М. Б. Економїчний тлумачний словник. Тернопїль: „Астон”. 2003. 220 с.
2. Бабяк Н.Д. Амортизаційні відрахування як фїнансове джерело вїдтворення основних засобїв пїдприємств *Вїсник Сумського державного унїверситету. Серїя «Економїка»*. 2005. № 10(82). С. 177–185.
3. Бїлик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фїнансовий аналіз: навч. посїбник, 2-ге вид. К.: КНЕУ, 2014. 592 с.
4. Василик Н.М. Комплексне використання лїсоресурсного потенціалу регіону: переваги, сучасний стан та перспективи. *АгроСвіт*. 2009. № 23. С. 41–47.
5. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.08.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
6. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економїка пїдприємства: Навч. посїб. К.: Центр учбової лїтератури, 2010. 488 с.
7. Дребот О.І., Шершун М.Х., Шкуратов О.І. Збалансований розвиток лїсового сектору економїки в контекстї європейської інтеграції України: монографїя. К.: Аграрна наука, 2014. 317 с.
8. Євтушенко О.А. Теоретичні аспекти фїнансового забезпечення вїдтворення основних засобїв / О.А. Євтушенко // *Вїсник Хмельницького національного унїверситету. Серїя «Економїчні науки»*. 2011. № 2, Т. 2. – С. 39–42.
9. Закон України “Про бухгалтерський облік та фїнансову звітність в Україні” № 996-XIV від 16.07.1999. Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
10. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. Фїнансовий словник. 2-ге видання, виправлене і доповнене. – Львів: Вид-во “Центр Європи”. 1997. 576 с.
11. Зятковський І. В. Фїнанси пїдприємств: навчальний посїбник. Вид. 2-ге, доповн. і переробл. – Тернопїль: Економїчна думка. 2002. 400 с.

12. Карпук А., Шостак М. Еколого-економічна ефективність лісокористування: сутність, оцінка, механізм забезпечення. *Економіст*. 2017. № 9. С. 19-25.
13. Кваснюк Б.Є., Шинкарук Л.В. Нагромадження основного капіталу як основа капіталізації індустріального типу // *Капіталізація економіки України*; за ред. В.М. Гейця, А.А. Гриценка. К.: Ін-т екон. та прогноз., 2007. С. 53-54.
14. Коваленко О.В., Громова І.В. Напрями підвищення ефективності використання основних фондів підприємства *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2014. Вип. 7. С. 20–27.
15. Колесник Я.В. Відтворення основних засобів: види, форми та джерела фінансування *Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії*. Серія: Економічні науки. 2009. № 2. С. 130- 133.
16. Лівачька Т.М. Основний капітал та його класифікація. Механізм регулювання економіки. 2007. № 1. С. 245-255.
17. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии / Под ред. Ф.Энгельса: Т. 2. Кн. 2. Процесс обращения капитала. М., Политиздат. 1969. – 648 с.
18. Маршал А. Принципы политической экономии: Пер. с англ. М.: Прогресс. 1984. Т. 3. – 351 с.
19. Милль Дж. С. Основы политической экономии: Пер. с англ. М.: Прогресс. 1981. – Т. 1. – 495 с. 92. Мостовий Г. І. Агробізнес: державне регулювання / Монографія. Х.: Основа. 2002. 300 с.
20. Неміш Ю.В. Поняття «основні засоби» у сучасних наукових дослідженнях *Аграрна економіка*. 2012. Т. 5. № 3–4. С. 181–187.
21. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств: підручник. К.: ЦУЛ, 2019. 504 с.
22. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. №433. URL: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=382859&cat_id=293536

23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
24. Орлова В.К. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2013. 510 с.
25. Панченко В. Н. Механізм відтворення та підвищення капіталовіддачі основного капіталу авіапідприємств. К.: „Фенікс”. 2002. 364 с.
26. Податковий Кодекс України від 02.12.10 р. № 2755-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
27. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» (П(С)БО 7) затверджено наказом Мінфіну від 27.04.2000 № 92. URL: <https://zakon.help/law/92/>.
28. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» (П(С)БО 8) затверджено наказом Мінфіну від 18.10.1999 № 242. URL: <https://zakon.help/law/242/.1>
29. Спасів Н. Я. Фінансове забезпечення відтворення основного капіталу підприємства: дис. ... к. е. н. : спец. 08.04.01; Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. Київ, 2006.
30. Самуельсон П. А., Нордгауз В. Д. Мікроекономіка: Пер. з англ. К.: Основи. 1998. 76 с.
31. Селівестрова Л., Скрипник О. Фінансовий аналіз. навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2019 р. 274 с.
32. Семенов А. Г. Юсипчук Л. А. Особливості формування капіталу підприємства *Вісник економічної науки України*. 2014. № 1. С. 110-114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Venu_2014_1_27.
33. Смаглюк А.А. Ефективність використання основного капіталу в Україні. *Вісник Дніпропетровського університету. Сер.: Економіка*. 2013. Т. 21, Вип. 7(2). С. 22-27.

34. Сміт Адам. Дослідження про природу і причини багатства народів; О. Васильєв, М. Межевікіна, А. Малівський. Київ : Наш формат, 2018. 736 с.
35. Стратійчук В.М., Богацька Н.М. Основні засоби та аналіз їх ефективності в бізнес-процесах підприємства. 2013. №2(02). С. 39-42.
36. Тарасенко І. О., Любенко Н. М. Фінанси підприємств: підручник. К. : КНУТД, 2015. 360 с.
37. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава : ПДАА, 2016. 430 с.
38. Утенкова К.О. Відтворення основних засобів та його фінансове забезпечення у сільському господарстві : Дис.канд.наук : 08.07.02, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, Харків. 2006.
39. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: навч. посібник. К.: Кондор. 2005. 400 с.
40. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2009. 320 с.
41. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.
42. Фінанси підприємств: Підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін., Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 5-те вид., перероб. та допов. К.: КНЕУ. 2005. 547 с.
43. Фінансовий аналіз. Методичні рекомендації для проведення практичних занять та самостійної роботи студентів Укл. Н.І. Синькевич., С.М. Співак. Тернопіль: ТНТУім. І. Пулюя, 2016. 136. с.
44. Фінансовий аналіз: навч. посіб./ За заг. ред. Школьник І. О К. : «Центр учбової літератури», 2016. 368 с.
45. Фукс А. Д. Амортизація та оновлення основного капіталу: теорія і практика. К.: Вид-во КНЕУ. 1996. 160 с.

- 46.Череп А. В., Гамова О.В., Козачок І. А. Фінансовий аналіз. навчальний посібник. К. : Кондор, 2020. 277 с.
- 47.Шаблиста Л.М. Капітал підприємств: природа, структура, тенденції формування і відтворення *Економіка і прогнозування : науковий журнал*. 2012. № 4. С. 36-45.
- 48.Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навчальний посібник К.: Кондор, 2014 р. 196с.
- 49.Шиян Д.В. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. К.: АСК., 2016 р. 276 с.

Анотація

Руссу Є. Є. Основний капітал підприємства: його формування та використання. – Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого рівня вищої освіти «бакалавр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, Чернівці, 2023.

У кваліфікаційній роботі розкрито теоретичні та практичні аспекти основного капіталу підприємства. Розглянуто сутність та склад основного капіталу підприємства, особливості його формування та використання. Надано фінансово-економічну характеристику діяльності Філії «Сокирянське лісове господарство», здійснено аналіз ефективності формування та використання основного капіталу лісгоспу. Визначено напрямки поліпшення формування та використання основного капіталу лісового господарства.

Ключові слова: основний капітал, основні засоби, нематеріальні активи, рентабельність основного капіталу, капіловіддача основного капіталу.

Summary

Russu E.E. Qualification work for obtaining the first level of higher education "bachelor" in specialty 072 «Finance, banking and insurance». Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2023.

The theoretical and practical aspects of the fixed capital of the enterprise are disclosed in the qualification work. The essence and composition of the fixed capital of the enterprise, the peculiarities of its formation and use are considered. The financial and economic characteristics of the activities of the Branch "Sokyryan Forestry" were provided, the analysis of the effectiveness of the formation and use of the fixed capital of the forest farm was carried out. Directions for improving the formation and use of the fixed capital of forestry have been determined.

Key words: fixed capital, fixed assets, intangible assets, profitability of fixed capital, return on capital of fixed capital.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Е.Е Руссу